

відповідність претендентів встановленим критеріям та залучення до конкурсу більшого кола осіб, що сприятиме змагальності цієї процедури; 7) запобігання залученню внутрішніх претендентів на посаду (осіб які вже працюють в органі), до будь-яких заходів з організації добору кадрів, конкурсу; 8) відображення у документації за результатами проведення конкурсу мотивів прийнятого рішення; 9) запровадження прогресивної системи матеріального та інших видів стимулювання; 10) забезпечення змішаного стилю керівництва; 11) проведення організаційних заходів, що сприяють збереженню службової таємниці.

Список бібліографічних посилань

1. Сурай І. Кадрові служби органів державної влади в контексті модернізації законодавства України про державну службу. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 2 (25). С. 267–277.
2. Вінборн С., Сисоєв В., Ткаченко В. Посібник з оцінки корупційних ризиків та розробки планів протидії корупції. Київ : USAID/FINREP-II, 2015. 72 с.
3. Шатрава С. О. Теорія і практика запобігання корупції в органах Національної поліції України: адміністративно-правове дослідження : монографія. Харків : Діса плюс, 2016. 439 с.

Одержано 26.03.2019

УДК 351.741:35.088

ТИХІН ВІТАЛІЙОВИЧ ШЕВЧЕНКО,

*здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,
старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки
факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0003-0366-7217>

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

За даними ООН, тільки у 2017 році було скоєно 11 тисяч терактів більш ніж в 100 країнах. В результаті загинули 25 тисяч осіб, було поранено 33 тисячі чоловік.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 № 638-IV до суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, належить і Національна поліція України.

Також слід зазначити, що, відповідно до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» від 18.01.2018 № 2268-VIII для забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях залучаються, зокрема, і підрозділи Національної поліції України.

У свою чергу, за інформацією Департаменту комунікації Національної поліції України, станом на січень 2018, з моменту створення Національної поліції України при виконанні службових обов'язків отримали поранення 1197 поліцейських, з них 38 – у зоні проведення АТО/ООС. 24 працівника поліції загинули, з них чотири – в зоні АТО/ООС.

У свою чергу слід зауважити, що стаття № 2 Закону України «Про Національну поліцію» визначає, що завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Так, наприклад, ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію» визначає вичерпний перелік випадків, коли поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи:

1) якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи;

2) якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;

3) якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю;

4) якщо в особі є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо;

5) якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;

6) якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

У свою чергу п. 3 ст. 12 Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» зазначає, що поліцейський має право перевіряти у громадян і посадових осіб документи, що посвідчують особу, а в разі відсутності документів – затримувати їх для встановлення особи. П. 3 ст. 15. Закону України «Про боротьбу з тероризмом» зазначає, що у районі проведення антитерористичної операції посадові особи, залучені до операції, мають право, зокрема, перевіряти у громадян і посадових осіб документи, що посвідчують особу, а в разі відсутності документів – затримувати їх для встановлення особи;

Таким чином вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи може буди лише власне внутрішнє переконання поліцейського.

Варто зауважити, що, як правило, особи, які тимчасово перебувають у зоні проведення АТО/ООС, не проінформовані про розширені повноваження поліцейських, що, у свою чергу створює додаткову загрозу особистій безпеці поліцейських та оточуючих громадян. Як показує практика, подібні ситуації не рідко закінчуються складанням протоколу згідно ст. 185 Кодексу України про адміністративні правопорушення – «Злісна непокірність законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця», або застосування поліцейськими заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, а іноді і вогнепальної зброї відповідно до закону, що, безумовно ставить під загрозу особисту безпеку поліцейського.

Виходячи із вище зазначеного, протидія тероризму в Україні в законі про «Національну поліцію» України, які задача поліцейських не згадується, що негативно впливає як на ефективність виконання покладених на поліцію обов'язків, на забезпечення особистої безпеки поліцейського, у тому числі і в екстремальних умовах, так і на ефективність роботи Національної поліції як державного органу виконавчої влади.

Таким чином слід зазначити, що даний перебіг речей потребує особливої уваги з метою аналізу та звернення уваги на найбільш проблемні питання.

Виходячи з вищезазначеного ми пропонуємо внести зміни до чинного законодавства, зокрема до Закону України «Про національну поліцію», де зазначити, що підрозділи Національної поліції України залучаються до антитерористичної діяльності то, що важливо, зауважити, що у зв'язку з тим повноваження підрозділів розширюються відповідно до вищезазначених законів України.

Також ми пропонуємо проводити роз'яснювальну роботу серед населення із залученням засобів масової інформації з приводу розширення повноважень підрозділів Національної поліції України в зоні проведення антитерористичної операції. При цьому потрібно звертати увагу не тільки на розширення повноважень поліцейських, а ще й на відповідальність громадян за невиконання законних вимог поліцейських, а також про можливість застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї поліцейськими.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 24.03.2019).

2. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» / кол. авт. ; кер. авт. кол. Т. П. Мінка. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.

3. Про боротьбу з тероризмом : закон України від 20.03.2003 № 638-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (дата звернення: 24.03.2019).

4. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : закон України від 18.01.2018 № 2268-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19> (дата звернення: 24.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 351.745.7

ОКСАНА ЮРІЙВНА ШЕВЧУК,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Питання дотримання прав і свобод людини і громадянина в організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій є нагальною проблемою в Україні. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод людини і громадянина, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому.

Права людини є складним, багатовимірним явищем. У різні епохи проблема прав людини, незмінно залишаючись політико-правовою, набувала релігійно-етичного, філософського звучання. Захист прав і свобод людини є найактуальнішою проблемою науки оперативно-розшукової діяльності. У юридичній літературі останніх років проблема дотримання прав і свобод людини в ОРД висвітлювалась в працях вітчизняних учених О. М. Бандурки, Е. О. Дідоренка, І. П. Козаченко, Д. Й. Никифорчука, С. М. Піскуна, Б. Г. Розовського та ін., якими здійснено значний внесок у розроблення вказаної вище проблеми щодо прав громадян.

Так, частина 1 статті 30 Конституції України проголошує «Кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду». Стаття 31 Конституції гарантує таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, «з метою запобігти злочинові чи з'ясувати істину під час розслідування кримінального провадження, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо» [1]. Положення про пряму дію норм Конституції України насамперед означає, що всі, без винятку, органи державної влади, у тому числі й підрозділи Національної поліції України, у своїй правозастосовній діяльності повинні не просто орієнтуватися на конституційні принципи, але й приймати відповідні рішення безпосередньо на основі відповідно до змісту цих принципів.

Центральною фігурою у кримінальному провадженні є людина. Вона виступає в різних процесуальних якостях – як підозрюваний, обвинувачений, постраждалий, свідок, пізнаваний чи пізнаючий, а в кримінальному плані – як виконавець або організатор кримінального правопорушення. Людина є найбільш складним джерелом інформації, що використовується у досудовому розслідуванні. При збиранні інформації про людину та від людини неповинні обмежуватися її права і свободи, що охороняються законом.

Внесені зміни і доповнення до змісту Кримінального процесуального кодексу України розширили можливості застосування таких слідчих дій, що істотно зачіпають права і свободи громадян, надані їм Конституцією України. До них віднесені і негласні слідчі (розшукові) дії [2]. Стаття 246 КПК України закріплює право слідчого, прокурора, а у випадках, передбачених даним Кодексом, – слідчого судді приймати рішення про проведення таких дій. Проводити негласні слідчі (розшукові) дії має право слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, у випадках, якщо відомості про злочин та особу, що його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб [2].